

seria
BEZDROŻA
CLASSIC

Bezdroża

Włochy południowe

Śródziemnomorskie *dolce vita*

ERGO
HESTIA

Ubezpieczenie
w podróży

10 ZASAD

ODPOWIEDZIALNEGO PODRÓŻOWANIA

PODRÓŻUJ ODPOWIEDZIALNIE – DBAJ O ŚRODOWISKO
I DZIEDZICTWO KULTUROWE KRAJÓW I REGIONÓW, KTÓRE ZWIEDZASZ

1

Zaplanuj swoją podróż
i przygotuj się do niej.

2

Naucz się choćby kilku słów i zwrotów
w języku kraju czy regionu, który odwiedzasz.

3

Kupuj lokalne
produkty i pamiątki.

4

Korzystaj z usług miejscowych
ludzi, tak by jak najwięcej
Twoich wydatków wspierało
lokalną gospodarkę.

5

Kosztuj miejscowej kuchni,
kupuj sezonowe produkty
spożywcze na targach
i jarmarkach.

6

Szanuj mieszkańców, ich kulturę
i tradycję, staraj się nie zwracać
na siebie uwagi strojem
i zachowaniem zupełnie
odmiennym od miejscowych
zwyczajów, proś o zgodę, gdy
chcesz zrobić komuś zdjęcie.

8

Dbaj o dziedzictwo kulturowe, nie zostawiaj po
sobie śladu, zwiedzając obiekty zabytkowe
i stanowiska archeologiczne.

7

Nie zostawiaj po sobie śmieci,
szczególnie w miejscach cennych
przyrodniczo i parkach narodowych.

9

Korzystaj z ekologicznych
środków transportu
i komunikacji publicznej.

10

Podróżuj aktywnie i poznawczo!

- Kup książkę
- Poleć książkę
- Oceń książkę

- Księgarnia internetowa
- Lubię to!
- Nasza społeczność

Agnieszka Masternak
Agnieszka Fundowicz
Berenika Wilczyńska

Włochy południowe

Śródziemnomorskie
dolce vita

*Każdy człowiek cywilizowany
ma dwie Ojczyzny: własną i Włochy*
Henryk Sienkiewicz

Kup książkę

Poleć książkę

Niezbędnik turysty

zawsze pod ręką

Polskie placówki dyplomatyczne

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej we Włoszech,

Rzym, Via P.P. Rubens 20 (Monti Parioli), ☎ +39 06 36204200 (centrala);

✉ ambaroma@msz.gov.pl,
www.rzym.msz.gov.pl.

Elektryczność

W włoskiej sieci elektrycznej płynie prąd o napięciu 230 V i częstotliwości 50 Hz. Najczęściej spotkamy gniazdko takie jak w Polsce (typ C i F), zdarzają się też gniazdko typu L (można kupić przejściówki).

Ważne telefony

Policja: **113**
Karabinierzy: **112**
Straż pożarna: **115**
Pogotowie: **118**
Pomoc drogowa: **116**

Numery kierunkowe

Do Polski: +48
Do Włoch: +39

Strefa czasowa

Włochy leżą w tej samej strefie czasowej co Polska – obowiązuje czas letni: UTC+2 oraz czas zimowy: UTC+1.

Wjeżdżając na teren Włoch, nie musimy przestawiać zegarków.

Turystyczny savoir-vivre

- Włosi są bardziej swobodni i bezpośredni w kontaktach niż wiele innych nacji. Mają też inną barierę dotykową.
- Do kościołów należy wchodzić z zakrytymi ramionami, w spodniach lub spódnicach za kolana. Trzeba też wyłączyć telefony komórkowe.
- Nie należy fotografować ludzi bez ich zgody. Często w muzeach i kościołach zabronione jest robienie zdjęć (lub zdjęć z fleszem – jasne światło może uszkadzać malowidła).
- Nie ma zwyczaju zostawiania napiwków. Do rachunku w restauracji zawsze doliczane jest tzw. *coperto*.
- We włoskich restauracjach, barach i kawiarniach, a także w pociągach jest surowo przestrzegany całkowity zakaz palenia.

Kup książkę

Poleć książkę

Przepisy drogowe

- W samochodzie musimy mieć trójkąt bezpieczeństwa i kamizelkę odblaskową (apteczka nie jest wymagana).
 - Poza miastem należy mieć zawsze włączone światła.
 - Ograniczenia prędkości: teren zabudowany 50 km/godz., droga krajowa 70 km/godz., droga szybkiego ruchu 90 km/godz., autostrada 130 km/godz.
 - Dopuszczalny poziom alkoholu we krwi: 0,5 promila.
- Więcej – zob. s. 53.

Zagrożenia

- W dużych miastach: drobna przestępczość, kradzieże torebek, smartfonów itp.
- Na plaży: przegrzanie, odwodnienie; do morza najlepiej wchodzić w butach plażowych – w wielu miejscach przy brzegu żyją jeżowce – nadeptanie na nie kończy się bolesną i trudno gojącą się raną.
- Samotnym kobietom odradza się podróżowanie autostopem – Południowcy często traktują próbę zatrzymania samochodu przez dziewczynę jako jednoznaczny propozycję.

Przydatne zwroty

0 zero	5 cinque	10 dieci
1 uno	6 sei	100 cento
2 due	7 sette	200 duecento
3 tre	8 otto	1000 mille
4 quattro	9 nove	

Dzień dobry (do obiadu).....	Buon giorno
Dzień dobry (po sjeście).....	buona sera
Dobry wieczór.....	Buona sera
Do widzenia.....	Arrivederci
Dobranoc.....	Buona notte
Dziękuję.....	Grazie
Nie rozumiem.....	Non capisco
Gdzie jest...?.....	Dove si trova...?
Ile to kosztuje?.....	Quanto costa?
Pomocy!.....	Aiuto!
Czy może mi Pan / Pani pomóc?.....	Può aiutarmi?

Kup książkę

Poleć książkę

Zobacz koniecznie

1 Rzym

Stolica Włoch, Wieczne Miasto, do którego „prowadzą wszystkie drogi”, to jedno z najciekawszych i najpiękniejszych miast Europy. We Włoszech, słynących z historycznych ośrodków i niezliczonych zabytków, stanowi klasę samo dla siebie. Na jego choćby pobieżne poznanie trzeba zarezerwować kilka dni, na bardziej dogłębne – tygodnie bądź miesiące... Przygodę z Rzymem wypada zacząć od zwiedzenia jego najważniejszych zabytków: **Bazyliki św. Piotra** (i innych bazylik patriarchalnych), **Forum Romanum**, **Koloseum** i **Panteonu**. Nie można też pominąć **fontanny di Trevi**, **Term Dioklecjana**, **Kaplicy Sykstyńskiej**, wspaniałych **Muzeów Watykańskich** i **Muzeów Kapiolińskich** oraz atrakcji **Villi Borghese**. Na tych, którzy chcą wyjść poza turystyczny kanon czekają setki innych znakomitych zabytków wszystkich epok, dziesiątki renomowanych muzeów i galerii, wspaniałe parki i klimatyczne zaułki starych dzielnic. Rzym może przytłaczać swoją wielkością, onieśmielać dostojeństwem starych murów i majestatem Watykanu; jednocześnie zachwyca i uzależnia każdego, kto choć raz tu przyjedzie. Więcej zob. s. 113–169.

Panorama Rzymu

© karina_lo | Fotolia.com

Kup książkę

Poleć książkę

Katedra św. Andrzeja

2 Amalfi – katedra św. Andrzeja

Najcenniejszym zabytkiem miasteczka jest wspaniała katedra św. Andrzeja. Jej historia sięga 1200 lat wstecz, a architektura zdradza wyraźne wpływy normańskie i arabskie. Fasada główna, najwyższa kondygnacja dzwonnicy i XIII-wieczne krążganki należą do arcydzieł sztuki budowlanej i zdobniczej. Amalfi, razem z kilkoma innymi nadmorskimi miejscowościami pięknego i dzikiego Wybrzeża Amalfitańskiego, zostało docenione wpisem na Listę UNESCO. Więcej zob. s. 198.

© zoomarket | Depositphotos.com

3 Caserta – Pałac Królewski

Spśród licznych zabytków Caserty wyróżnia się monumentalny (1200 pokoi!) Pałac Królewski (La Reggia) otoczony ogromnym parkiem, słynącym z licznych zabytkowych fontann. Jego część urządzono w stylu romantycznego ogrodu angielskiego. Park jest tak rozległy, że najlepiej zwiedzać go... na rowerze. Po wizycie w La Reggia warto odwiedzić **kompleks San Leucio** – XVIII-wieczną realizację utopijnego robotniczego „miasta idealnego”. Oba zabytki, wraz z imponującym **akweduktem Vanvitellogo**, zostały wpisane na Listę UNESCO. Więcej zob. s. 207.

Kup książkę

Poleć książkę

© JFL Photography | Fotolia.com

4 Neapol

Największa metropolia Włoch południowych, miasto kontrastów – dla jednych odpychające, dla innych wręcz kultowe: przyciągające witalnością i kolorytem, nieco anarchiczne i nieprzewidywalne. Słynie z... wszechobecnych śmieci, mafii i przestępczości ulicznej, ale także z „jedynej prawdziwej” pizzy i ciekawych przedsięwzięć kulturalnych. Nie brakuje tu także cennych zabytków i znakomitych muzeów. To miasto trudno sobie wyobrazić – trzeba zobaczyć je na własne oczy! Więcej zob. s. 217–230.

5 Wezuwiusz i Campi Flegrei

Jedną z największych atrakcji przyrodniczych Kampanii jest imponujący masyw Wezuwiusza oraz położone w pobliżu Pola Flegrejskie. W niewielu miejscach w Europie

można podziwiać w tej skali i nagromadzeniu rozmaite formacje i zjawiska wulkaniczne – przede wszystkim ładnie wykształcone kratery (w niektórych znajdują się jeziora), czynne fumarole (w obrębie **Solfatary**), gorące źródła i wody mineralne. Region słynie też z cennych stanowisk archeologicznych, by wymienić tylko starożytne Pompeje, Herculanium i Cumae. Więcej zob. s. 209–214, 230–234.

© Angelaravaioli | Fotolia.com

Kup książkę

Poleć książkę

Pompeje

6 Pompeje i Herkulanum

Świetnie zachowane starożytne miasta, obecnie jedne z najszlachetniejszych na świecie stanowisk archeologicznych. To, że możemy dziś je oglądać, zawdzięczamy... katastrofalnej erupcji Wezuwiusza, która w 79 r. n.e. zakonserwowała je w błotach i popiołach. Więcej zob. s. 212–213, 230–235.

Mozaika z Herkulanum

7 Lecce

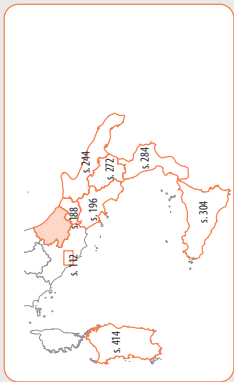
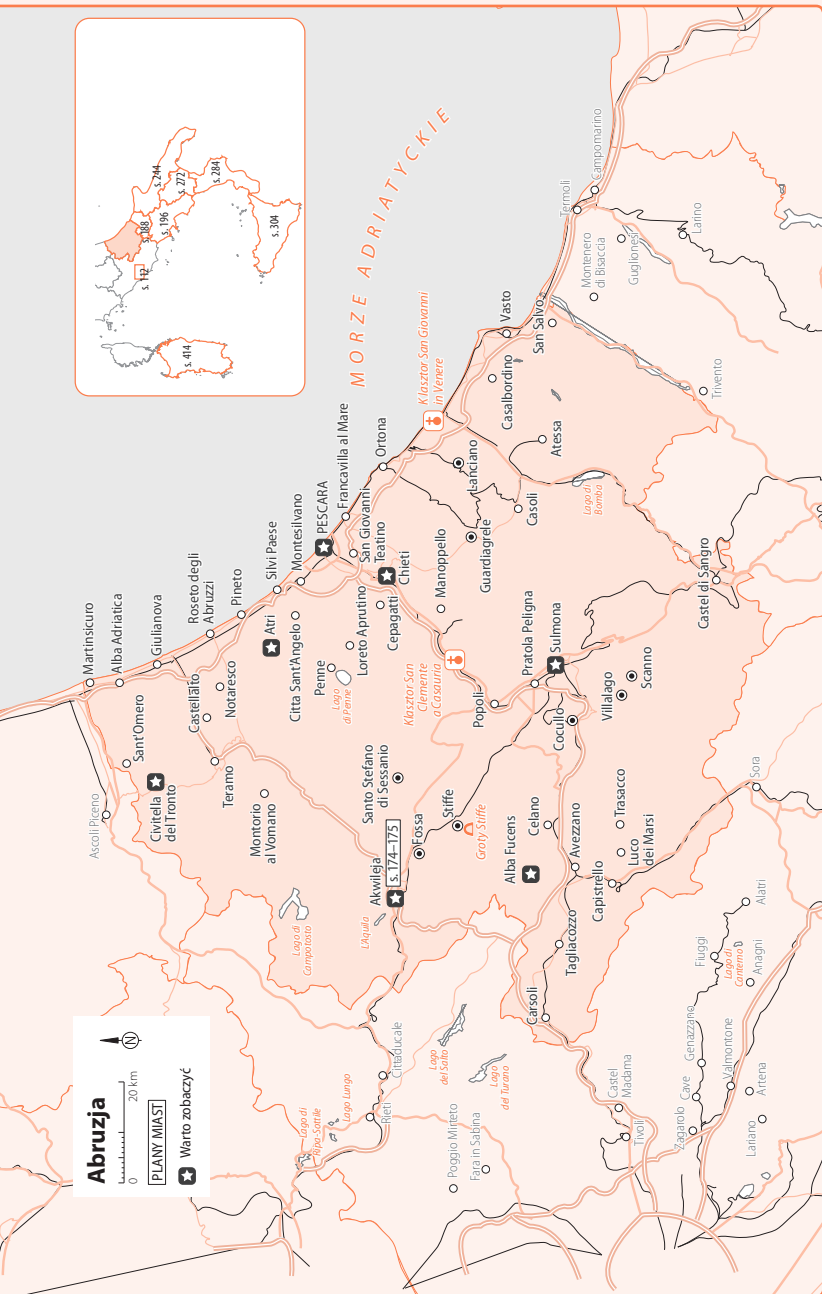
Jedno z najciekawszych miast Apulii, słynące przede wszystkim z pięknych barokowych kościołów, arcydzieł nurtu zwanego przez historyków sztuki „barokiem z Lecce”. Spacer po mieście to niezapomniana lekcja architektury. Zobaczymy tu także m.in. świetnie zachowany rzymski amfiteatr, renesansowe pałace (jak Palazzo del Seggi i kuria biskupia) oraz okazały zamek Karola V. Więcej zob. s. 257–262.

Poleć książkę

Kup książkę

Abruzzja

0 20 km

PLANY MIAST

Warto zobaczyć

Kup książkę

Poleć książkę

oprac. A. Tworek

Abruzja

Abruzzo

Abruzja to wyjątkowa kraina, jedna z nielicznych w Europie zachowanych w tak nienaruszonym stanie. Jej obszar jest miejscem występowania wielu bardzo zróżnicowanych gatunków roślin i zwierząt, często rzadkich okazów. Jedna trzecia powierzchni Abruzji znajduje się pod ochroną prawną – mieszczą się tu trzy parki narodowe, jeden park regionalny i trzydzieści rezerwatów. Z powodu charakterystycznego położenia geograficznego Abruzja zawsze znajdowała się w pewnej izolacji, z drugiej strony to właśnie odosobnienie nie pozwoliło jej utracić niepowtarzalnego charakteru. Dominującymi przykładami architektury są rozproszone na wzgórzach zamki i klasztory, gdzieśgdzie średniowieczne miasteczka. Region ten, mimo północnego położenia, zawsze należał do południa, zarówno historycznie (od XII w. do Królestwa Sycylii, a od wieku XVIII w. do Królestwa Neapolu), jak i kulturalnie.

Wszechobecność natury sprawia, że Abruzja jest producentem wyjątkowej jakości win, serów, wędlin, kasztanów i trufli, a także od wieków ważnym dostawcą szafranu. Jest to również teren idealny dla miłośników sportów uprawianych na łonie natury: nart (zjazdowych i biegowych), trekkingu, alpinizmu, rowerów górskich, kajaków. Wzdłuż wybrzeża Adriatyku ciągnie się sieć nadmorskich kurortów.

- ✦ **Akwileja** (s. 172) – Piazza del Duomo, jeden ze wspanialszych średniowiecznych placów włoskiego Południa; w okolicy udostępnione do zwiedzania malownicze grotty Stiffe
- ✦ **Alba Fucens** (s. 178) – Castello degli Orsini, ruiny średniowiecznej części miasta
- ✦ **Atri** (s. 178) – przepiękna katedra Santa Maria Assunta
- ✦ **Chieti** (s. 180) – ruiny kompleksu świątynnego Tempietti Romani
- ✦ **Civitella del Tronto** (s. 179) – wspaniała Fortezza, jedna z największych we Włoszech budowli obronnych
- ✦ **Pescara** (s. 182) – nadmorska metropolia z kilkoma ciekawymi zabytkami i muzeami; rezerwat sosen nadmorskich; bogate życie nocne, liczne bary i dyskoteki
- ✦ **Sulmona** (s. 184) – katedra San Panfilo i kompleks świątynny Santissima Annunziata

Kup książkę

Poleć książkę

Akwileja

L'Aquila 📍 71 tys.

Stolica Abruzji, siedziba uniwersytetu, ważne centrum administracyjne i handlowe. Zabytkowa starówka miasta poważnie ucierpiała w wyniku trzęsienia ziemi, do jakiego doszło w 2009 r. (zob. ramka s. 178). Do dziś trwa rekonstrukcja zniszczonych obiektów, obecnie już niemal nie widać śladów tragedii, do jakiej doszło kilka lat temu.

Akwileja powstała jako jeden z wielu obronnych zamków na pobliskich wzgórzach i dość wcześnie musiała wyróżniać się spośród innych osad, skoro w 969 r. gościła papieża Jana XIII i cesarza Ottona I. Kiedy rozproszeni po okolicznych grodach i zameczkach mieszkańcy postanowili się zjednoczyć, została wybrana główną siedzibą i w połowie XIII w. uzyskała z rąk cesarza Fryderyka II Hohenstaufa prawa miejskie. Legenda głosi, że zamków było 100, a każdy miał tworzyć odrębną dzielnicę z własnym kościołem, placem i fontanną. Jeden się wycofał i w ten sposób 99 *castelli* utworzyło miasto Akwileja z 99 placami, fontannami i kościołami. W rzeczywistości owych grodów było nieco mniej, a niektóre były po prostu zwykłymi wioskami (choć faktycznie doliczono się ok. 60 kościołów, a na XVII-wiecznej mapie widnieje ich aż 80).

Osada była znaczącym ośrodkiem handlu, zwłaszcza wełną i szafranem. Mimo że znajdowała się pod władzą Królestwa Sycylii, a potem Królestwa Neapolu, Akwileja posiadała znaczną niezależność. Parokrotnie niszczona była przez trzęsienia ziemi, z których najpoważniejsze były w 1703 i 1915 i 6 kwietnia 2009 r. Ostatni kataklizm o sile 6,3 stopnia w sali Richtera pochłonął życie 308 osób (w samej Akwilei 229 mieszkańców)

i pozbawił dachu nad głową około 40 tys. ludzi. Wiele budynków historycznego centrum legło w gruzach, a niemal wszystkie zostały poważnie uszkodzone. Na starówce większość budynków jest wysiedlona, a ich konstrukcja wzmocniona systemami klamer i rusztowań. Niektóre ulice i kwartały są objęte zakazem wstępu. Obecnie dzięki wysiłkom i pomocy całego narodu Akwileja ponownie podnosi się z gruzów, a jego panoramę zdominowały sylwetki dziesiątek budowlanych żurawi.

Warto zobaczyć

Piazza del Duomo

Koniecznien trzeba odwiedzić Piazza del Duomo – jeden z większych średniowiecznych placów włoskiego Południa – piękny i żywy punkt miasta, przy którego bokach stoją bliźniacze fontanny.

Wznosi się tu **katedra św.św. Maksymiliana i Jerzego** (Cattedrale dei Santi

Akwileja ezoteryczna i symboliczna

Według niektórych zakładana przez Fryderyka II Akwileja miała być nowym Jeruzalem i podobno zbudowano ją na takim samym planie jak najświętsze z miast. Inni widzą w liniach łączących najważniejsze budynki miasta gwiazdną konstelację Orla (Skorpion). Wszak astrologia nie była raczej obca Fryderykowi II, miłośnikowi nauki, z którą ściśle się w tamtej epoce spletała.

Wiele tajemnic kryje także **kościół Santa Maria di Collemaggio**, rzekome „centrum energetyczne”, z bogatą ponoć symboliką alchemiczną i mistyczną, odwołaniami do świętej geometrii i numerologii. Niektórzy sądzą, że do jego budowy przyczynili się Templariusze.

Kup książkę

Poleć książkę

Massimo e Giorgio). Zbudowana pod koniec XIII w. była parokrotnie niszczone (trzęsienia ziemi) i odbudowywana. Obecny neoklasycycki kształt fasady zawdzięcza Giovaniemu Battistie Benedettiemu, a majestatyczne wnętrza na planie krzyża rzymskiego inspirowane jest późnym barokiem rzymskim.

Obok znajduje się **kościół Santa Maria del Suffragio**, a za nim Via Ramieri, wzdłuż której ciągną się tzw. *cancelle*, charakterystyczne XIV-wieczne domy i warsztaty. Od Piazza del Duomo odchodzi Corso Vittorio Emanuele, ulica pełna sklepów i lokali.

Inne ciekawe miejsca

W mieście, co związane jest z jego genezą (99 zamków), znajduje się ogromna liczba kościołów. Godne zobaczenia są szczególnie romańskie świątynie wyznaczające granice historycznych dzielnic. Pierwsza z nich, pochodząca z 2. poł. XIII w. **Santa Maria di Paganica** zachowała ciekawy portal z ornamentami dzikich zwierząt na najbardziej zewnętrznym łuku. Stoi przy placu o tej samej nazwie, od którego odchodzi Via Garibaldi. Na jej końcu znajdziemy kolejny ciekawy **kościół** – **San Silvestro**. Ma on imponującą fasadę zdobioną bogatą rozetą z kolumnkami oraz piękny portal. Wewnątrz XIV- i XV-wieczne freski. Znajdowało się tu *Nawiedzenie Maryi* Rafaela zrealizowane w 1520 r. na zlecenie Marno Bracconiego. Obraz obecnie można oglądać w muzeum Prado w Madrycie.

W pobliżu znajduje się **kościół San Pietro a Coppito**, wzniesiony w poł. XIII w. i podobnie jak większość budynków w mieście wielokrotnie uszkodzony podczas trzęsień ziemi i odbudowywany. Ze średniowiecznej świątyni zachowały się dwie ciekawe figurki lwów przy schodach i architrav portalu.

Kolejny kościół, **San Domenico**, znajdujący się przy placu o tej samej nazwie,

Czerwone złoto Abruzji

Tereny prowincji Akwileja do dziś słyną z upraw szafranu (*Crocus sativus*), drogocennej rośliny używanej jako przyprawa, lekarstwo, afrodyzjak i naturalny barwnik (zarówno spożywczy, jak i do tkanin). Na zbocza Gran Sasso szafran został prawdopodobnie sprowadzony w średniowieczu, przez mnicha powracającego z Hiszpanii, gdzie spopularyzowali go Arabowie. Wykorzystywaną częścią rośliny jest czerwony słupek, który po usunięciu fioletowych płatków jest ręcznie oddzielany od reszty rośliny i suszony nad ogniem. Kwiaty zbiera się wczesną jesienią, a ich uprawa wymaga wiele cierpliwości i ręcznej pracy. Gram szafranu ma wartość drogocennego metalu.

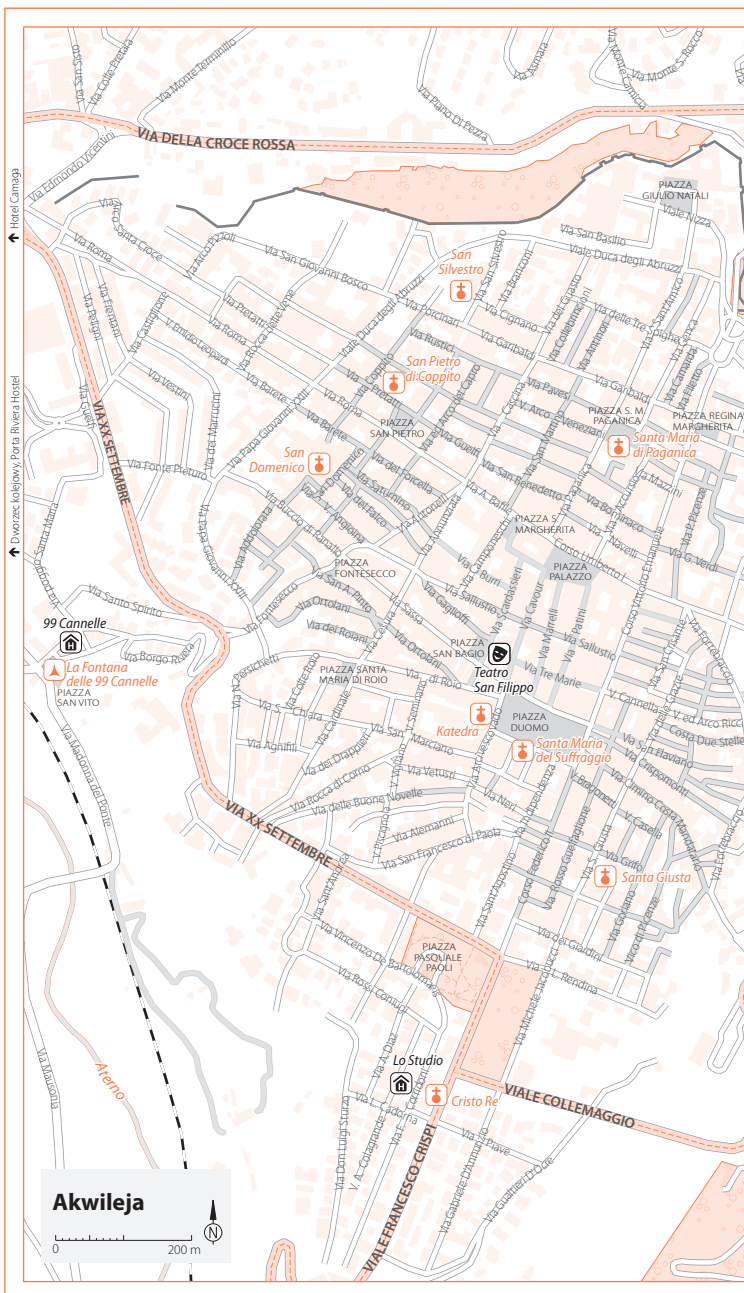
został zbudowany w 1309 r. na polecenie Karola II. Odrestaurowany po trzęsieniu ziemi z 1703 r. zyskał wnętrza w stylu barokowym. Oryginalna pozostała romańska fasada z białego i czerwonego kamienia z pięknym portalem.

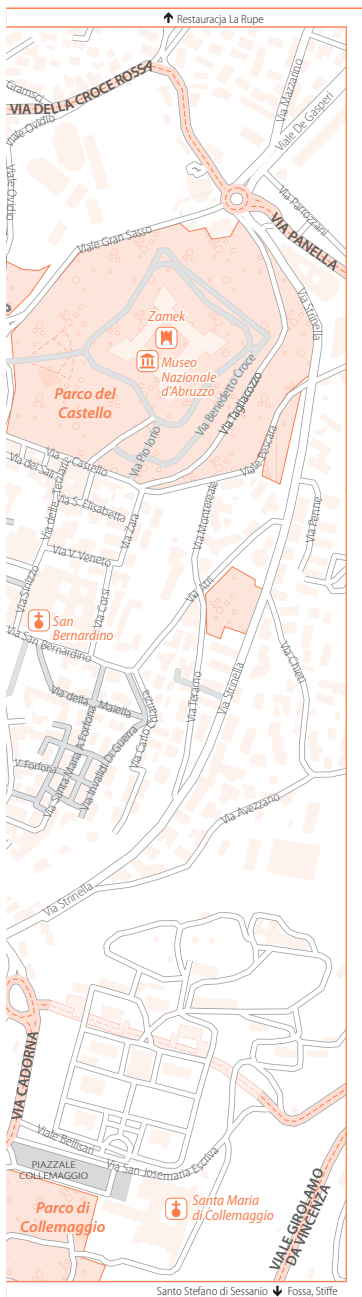
Po jej lewej stronie w dawnym klasztorze dominikanów znajduje się miejskie więzienie, a obok **pałac Andegawonów**. W okolicach kościoła ciągnie się jedyna z najlepiej zachowanych średniowiecznych dzielnic miasta. Położona nieco dalej XIV-wieczna **Santa Giusta** ma duży romański portal i gotycką rozetę z 12 karykaturalnymi figurkami.

Pochodząca z XV w. **bazylika San Bernardino**, w której pochowany został święty zmarły w Akwilei w 1444 r., ma fasadę z trzema rodzajami kolumn: doryckim, jońskim i korynckim. W bogatym trzynawowym, barokowym wnętrzu znajduje się kaplica św. Bernardino z poświęconym mu mauzoleum.

Kup książkę

Poleć książkę

Niedaleko, otoczony dużym parkiem, z którego roztacza się piękny widok na Gran Sasso, wznosi się **zamek**, siedziba **Museo Nazionale d'Abruzzo** z bogatymi zbiorami – od archeologicznych po sztukę współczesną (zbiory uratowane po trzęsieniu ziemi przechowywane są tymczasowo w Castello Piccolomini w Celano).

Najpiękniejszym kościołem w mieście jest romański **Santa Maria di Collemaggio** położony w pewnej izolacji, w okolicach Porta Bazzano. Zbudowany został pod koniec XIII w. na polecenie przyszłego papieża Celestyna V, który jest tu pochowany. Fasada ze wzorami z białego i czerwonego kamienia zdobiona jest wspaniałym portalem i wielką romańską rozetą. Kościołowi przypisuje się alchemiczną i ezoteryczną symbolikę oraz związek z Templariuszami. W 2009 r. kościół został poważnie uszkodzony przez trzęsienie ziemi – zapadł się dach nad fragmentem nawy i absydą, niszcząc m.in. ołtarz główny. Prace rekonstrukcyjne trwają do dziś, część sklepienia zastąpiono brzydkim metalowo-szklanym dachem. Corocznie w ostatni tydzień sierpnia odbywa się tu **Perdonanza Celestiniana**, czyli odpust, któremu towarzyszy wiele inicjatyw kulturalnych.

Na drugim końcu odchodzącej od kościoła Via di Collemaggio warto zwrócić uwagę na zbudowany w latach 30. XX w. ciekawy **kościół Cristo Re** ze specyficznym wzornictwem i wielką figurą Chrystusa o dość groźnym obliczu.

Symbolem miasta jest ciekawa **La Fontana delle 99 Cannelle** z 99 głowami wypływającymi wodę. Pochodzi z 1272 r. Początkowo były tam tylko 63 krany. Kolejne dodawano z biegiem lat. Spacerując po mieście, warto także odwiedzić place: **San Biagio**, na którym spotykają się studenci, i **San Filippo**, przy którym znajduje się zdekonsekwany kościół (obecnie siedziba teatru).

Kup książkę

Poleć książkę

Trzęsienie ziemi

W kwietniu 2009 r. Włochy środkowe nawiedziło trzęsienie ziemi. W wyniku wstrząsu głównego i kilkuset wstrząsów wtórnych ucierpiała wiele miejscowości, w tym średniowieczne miasteczko Akwileja. Zniszczeń doznały m.in.:

- bazylika Santa Maria di Collemaggio – zachowała się mniej więcej nienaruszona fasada, zawałiła się jednak część absydy; wewnątrz zostało niemal całkowicie zniszczone, runął ołtarz główny i boczne. Zachowało się mauzoleum św. Celestyna z jego relikwią (kolejny raz, podobnie jak w silnym trzęsieniu ziemi w 1703 r., w czym niektórzy doszukują się cudu).
- bazylika San Bernardino – runęła dzwonnica i absyda;
- plac katedralny – kościół delle Anime Sante stracił kopułę, w wyniku wstrząsów wtórnych zawałiła się katedra, której udało się przetrwać wstrząs główny;
- kościół San Silvestro – uległ niemal całkowitemu zniszczeniu;
- kościół Santa Maria Paganica – uległ niemal całkowitemu zniszczeniu;
- mury miejskie – uległy bardzo poważnym zniszczeniom, zawałiła się brama Porta Napoli;
- Museo Nazionale d'Abruzzo – uległo niemal całkowitemu zniszczeniu;
- kościół Santa Maria del Suffragio – uległ niemal całkowitemu zniszczeniu;
- kościół Sant'Agostino – runęła kopuła.

Niektóre ze wspomnianych obiektów zostały w ostatnich latach zrekonstruowane lub wyremontowane, jednak niestety trzeba pogodzić się z faktem, że część dziedzictwa kulturowego Włoch została utracona bezpowrotnie. Nieporównywalne z materialnymi są straty ludzkie – w wyniku trzęsienia zginęli ludzie, tysiące osób zostało rannych i pozbawionych dachu nad głową.

Informacja turystyczna

➤ Działalność informacji turystycznej w mieście została zawieszona do odwołania. Aktualną listę dostępnych ścieżek turystycznych i obiektów możliwych do odwiedzenia można znaleźć na stronie: www.comune.laquila.gov.it.

Dojazd

- **Pociągami:** ze wszystkich większych miast.
- **Samochodem:** autostradą A24, a także drogą krajową SS17.

Noclegi

- **Camaga**, Strada Statale 80, zaraz przy zjeździe z autostrady (Ovest), a niedaleko centrum, +39 346 8338763, www.camagaaq.com. Czysty i schludny, w stylu „studentkim”; jedyńka 30 EUR, dwójka 60 EUR.
- **Hotel 99 Cannelle*****, Via Borgo Rivera 21/23, +39 0862 401979, <http://hotel99cannelle.it>.

Położony w centrum, ładnie urządzonej, z nowoczesnymi meblami i parkietami. Restauracja, bar, internet. Oferuje weekendowe promocje; dwójka jako jedyńka 60–70 EUR, dwójka 75–90 EUR.

➤ **Lo Studio**, Via Filippo Corridoni 11, +39 324 0840382, www.bblostudio.it. Niewielki (3 pokoje) i niedrogi B&B. Zlokalizowany w obrębie dawnych murów miejskich; jedyńka 35–40 EUR, dwójka 60 EUR.

➤ **Porta Riviera Hostel**, Piazzale Caduti 8 Dicembre 1943 27, +39 0862316120, <http://portarivierahostel.it>. Znajduje się niedaleko stacji i 300 m od fontanny 99 Cannelle. Bardzo ładne pokoje w pastelowych kolorach, z łazienką i TV; jedyńka 35 EUR, dwójka 50 EUR.

Wyżywienie

➤ **La Rupe**, Via San Giacomo 7. Rustykalny wystrój i tradycyjna kuchnia, miejsce słynne z dobrych deserów i mięs, specjalność *freganacce all'amatriciana*.

Kup książkę

Poleć książkę

Kolice

Jadąc na południe od Akwilei drogą krajową SS17, warto odbić w drogę prowadzącą w kierunku wioski **FOSSA**. Skręcając na skrzyżowaniu w prawo, a na czwartym kilometrze w lewo, mija się mały gotycki **kościółek Santa Maria delle Grotte** z pięknymi średniowiecznymi freskami (nieдоступny ze względu na poważne uszkodzenia po trzęsieniu ziemi).

Jadąc dalej, mija się XII-wieczne **klasztory San Angelo d'Ocre** i **San Spirito d'Ocre** (oba niedostępne). Dalej po przejechaniu 18,3 km w kierunku południowym warto odbić w prawo (na południowy zachód) do wioski Stiffe (można tu także dotrzeć, zjeżdżając przy miejscowości San Gregorio w stronę San Demetrio, trzeba zwracać uwagę na brązowe drogowskie). Stamtąd odbija prowadząca w górę ścieżka (ok. 15–20 min.) wiodąca do **grot Stiffe**, wykorzystywanych przez człowieka już w czasach brązu. Ze względu na przepływający wewnątrz strumień, grotę stanowi niezwykle widowisko – wewnątrz krasowych jaskiń z hukiem opadają kaskady wody. Temperatura jaskiń w środku niezmienne wynosi 10°C (📍 poł. III–poł. X codz. 10.00–13.00, 15.00–18.00, zimą godzinę krócej;

Jaja muła

W Campotosto, leżącym na północy Gran Sasso, produkowana jest jedna z lepszych wędlin regionu – sławna *mortadellina di Campotosto*. Wytwarza się ją z urabianej ręcznie i drobno mielonej wieprzowiny, a w środek wkłada charakterystyczny pasek słoniny (*lardetto*). Ze względu na owalną formę i fakt, że przeważnie sprzedaje się ją po dwie sztuki, popularnie znana jest jako „jaja muła”.

Park Narodowy Gran Sasso e Monti della Laga

Rozciągający się na przestrzeni 148 935 ha park powstał w 1995 r. Dominuje tu masyw Gran Sasso z najwyższym szczytem Corno Grande (2912 m n.p.m.), przestrzeń parku obejmuje też masyw Monti della Laga. Znajduje się tu ponadto wysunięty najdalej na północ w Europie i jedynie w Apeninach Lodowic Calderona (Ghiacciaio del Calderone). Od strony południowej przylega do niego Campo Imperatore – przepiękny rozległy płaskowyż na wysokości 1600–2000 m n.p.m. (można tu dojechać samochodem). Żyją tu: wilk, kozica, dzik, dziki kot, niedźwiedź, orzeł królewski, sokół wędrowny, puchacz i kuropatwa skalna, a nad jeziorem Campo-tosto czapla i perkoz. Imponująca natura nie jest jedynym skarbem parku. Znajdują się tu rozproszone na stokach i w dolinach eremy, średniowieczne miasteczka i zamki, jak Castelli ze sławnymi manufakturami ceramiki i oratorium San Donato, zw. Kaplicą Sykstyńską majoliki (📍 www.gransassolagapark.it).

wizyta z przewodnikiem trwa 50 min; 10 EUR, 8,50 EUR ulgowy, w cenie wizyta w muzeum speleologii; warto wcześniej zarezerwować bilety, szczególnie w okresie XI–IV, kiedy to warunki meteorologiczne mogą uniemożliwić zwiedzanie).

Jadąc natomiast na północny wschód, dociera się do położonego u stóp Gran Sasso **SANTO STEFANO DI SESSANIO**. Warto odwiedzić to małe, pięknie zachowane średniowieczne miasteczko z białego kamienia, należące niegdyś do rodu Medyceuszy. Sławne jest ono również z produkcji doskonałej soczewicy (*lenticchie*), na bazie której powstają lokalne potrawy.

Kup książkę

Poleć książkę

Alba Fucens

W pobliżu niewielkiej osady **ALBA**, odbudowanej po trzęsieniu ziemi w 1915 r., mieści się ważne **stanowisko archeologiczne**, w którym odkryto pozostałości znajdującej się tu kiedyś starożytnej **Alby Fucens**. Położona u stóp Monte Velino na wysokości 1000 m n.p.m., została założona w 304 r. p.n.e. jako kolonia rzymska i była jednym z najwyższych usytuowanych rzymskich miast. Odegrała rolę podczas konfliktu Cezara i Pompejusza. W IX–X w. została zniszczona przez Saracenów.

Zwiedzając wykopaliska, warto zwrócić uwagę na **miejskie mury** (podwójne w części północno-zachodniej) i **Bramę San Massimo**, przez którą wchodziła do miasta od zachodu prowadząca z Rzymu Via Valeria. Zakręcała ona koło **forum** (Foro), po którego północnej stronie rozpoczynała się Via dei Pilastrì i ciągnęła wzdłuż **bazyliki San Pietro**. W pobliżu usytuowany jest również **rynek** (Macellum), a po jego prawej stronie – częściowo odkryte **termy** z III w. n.e. Na wzgórzu Pettorino był niegdyś **teatr**, z którego zachowało się niewiele (m.in. fundamenty sceny). Na stoku San Pietro można natomiast oglądać **amfiteatr** (w dość dobrym stanie), który powstał prawdopodobnie za czasów Tyberiusza.

Transumanza

Transumanza (transhumancja) to od wieków praktykowana w tym regionie sezonowa migracja owiec, które w okresie ciepłym pasą się na wysoko położonych pastwiskach w górach Abruzji, a gdy zbliżają się chłody, wraz z pasterzami przemierzają setki kilometrów na południe do Apulii. Zwyczaj ten wyznaczał naturalny rytm życia miejscowej ludności.

Nieopodal znajdują się pozostałości średniowiecznej części miasta, zwanej dziś **Alba Vecchia**. Została ona niemal całkowicie zniszczona podczas trzęsienia ziemi w 1915 r., z którego ocalały tylko ruiny Castello degli Orsini.

Atri

 11 tys.

Leżące na wzgórzach Atri to jedno z najstarszych miast Abruzji, a jego legendarny początek związany jest prawdopodobnie z migracją ludności z rejonów Dalmacji w X w. p.n.e. W 289 r. Hatria staje się kolonią rzymską z prawem bicia monety. Było to ojczyste miasto cesarza Adriana, a wedle niektórych dało początek nazwie Adriatyk (powszechniejsze są jednak opinie wywodzące ją od Adrii weneckiej). Po upadku cesarstwa przeszło pod panowanie Księstwa Spoleto i innych dominiów regionu, a ostatecznie w ręce rodu Aquaviva. Następnie, aż do czasów zjednoczenia Włoch, Atri stanowiło część Królestwa Neapolu.

Warto zobaczyć

Przy Via Roma znajduje się **katedra Santa Maria Assunta** zbudowana w 1223 r. na ruinach wcześniejszej świątyni z IX w. Ma ona oryginalną fasadę z piękną romańską rozetą i portalem. Wewnątrz zobaczyć można renesansowe freski Andrei de Litio.

Do katedry przylega dzwonnica z majolikami, z której roztacza się wspaniała panorama okolicy. W wirydarzu ma siedzibę **Museo Capitolare** (📍 VI–IX 10.00–12.00, 15.30–19.00, III–V, IX czw.–wt. 10.00–12.00, 15.00–17.00; pt.–nd. XI–II 10.00–12.00, 15.00–17.00; 5 EUR, 2 EUR ulgowy), znajduje się tu też **cyster-na rzymska**.

Naprzeciwko katedry stoi XIX-wieczny **teatr miejski**, gdzie w jednej z sal otwarto

Kup książkę

Poleć książkę

Rezerwat Calanchi di Atri

Rezerwat Calanchi powstał w 1995 r., a w 1999 r. uzyskał status oazy WWF. Obejmuje przestrzeń 380 ha, na której występują jedne z ciekawszych form geologicznych adriatyckiego krajobrazu – *calanchi*, czyli bruzdy erozyjne. Ten niesamowity krajobraz ma charakter łąki księżycowej. Charakterystyczne formy tworzą się na pochyłym terenie gliniastym, obfitującym w piasek oraz narażonym naprzemiennie na burze i okresy suszy. Podczas opadów woda odrywa małe kawałki ziemi (wcześniej popękane i pyliste), które spływając szybko, tworzą coraz głębsze i szersze strumyki, gęsto przecinające stoki. W tym miejscu kształtują się dolinki o urwistych, poszarpanych zboczach, na których z powodu trudnych warunków (m.in. wysokie stężenie sodu) występują tylko specyficzne, odporne na suszę gatunki roślin: kapary cierniste i tamaryszek. Mieszka tu wiele rzadkich gatunków ptaków, np. zaganiacz szczebiotliwy, płomykówka, myszołów zwyczajny, pustułka, a ze ssaków, m.in. jeżozwierz – wybrany symbolem parku.

Ze względu na specyficzną roślinność Calanchi najlepiej zwiedzać wiosną lub jesienią. Informacje można uzyskać w Ufficio Riserva znajdującym się w Palazzo Ducale w Atri (☎ +39 085 8780088, 🌐 www.riservacalanchidiatri.it).

Muzeum Antonia Di Jorio poświęcone temu związanemu z regionem kompozytorowi (📍 w przerwach między spektaklami).

Warto zwiedzić również pobliski **kościół San Agostino** z XIV w. z bardzo ciekawym portalem oraz położony nieco dalej **kościół San Domenico**. Pomiędzy nimi, przy Piazza Marconi, wznosi się pałac książąt Aquaviva z późnorennesansową fasadą, w którym mieści się **Muzeum Instrumentów Muzycznych Średniowiecza i Renesansu**.

Inne interesujące muzea to **Muzeum Archeologiczne** przy Via dei Musei oraz **Miejskie Muzeum Etnograficzne** przy Piazza San Pietro.

i Informacja turystyczna

📍 Corso Adriano Elio 1, ☎ +39 800 630955, 🕒 wt.–sb. 10.00–12.30.

🚗 Dojazd

📍 **Pociągiem:** bezpośrednia linia kolejowa łączy Atri z Pineto.

📍 **Samochodem:** autostradą A14 (wyjście zjazd Atri–Pineto), A24 (zjazd Villa Vomano) oraz drogą krajową SS16 Adriatica.

Kup książkę

🏠 Noclegi

📍 **B&B La Casetta**, Vico Prepositi 12/14, ☎ +39 388 9852585, 🌐 www.lacasettadiatri.it.

Położone w sercu starówki przytulne mieszkanie z trzema pokojami i wspólną kuchnią. Atutem jest możliwość porozumienia się w języku polskim; jedyńka 35 EUR, dwójka 70 EUR.

📍 **Hotel Du Parc*****, Viale Umberto I 6, ☎ +39 085 870260, 🌐 www.hotelduparc.it. Pokoje wyposażone w telefon i telewizor, w hotelu bar, restauracja i basen; od 38 EUR/os.

Civitella del Tronto

👤 5 tys.

Strategicznie położona na zboczu przy granicy z regionem Marche została założona w późnym średniowieczu jako miasto o obronnym charakterze.

Godna uwagi jest tu właśnie **Fortezza**, jedyna tego rodzaju budowla w Abruzji i jedyna z większych we Włoszech. Roztacza się z niej piękny widok na morze, górę Ascensione i pasma Montagne dei Fiori i di Campili. Otoczone murami miasto wyróżnia się

Poleć książkę

Lubisz podróżować samodzielnie? Chciałbyś poznać historię, kulturę i przyrodnicze atrakcje odwiedzanych krajów, regionów i miast? Seria **Bezdroża Classic** powstała z myślą o Tobie! Ten przewodnik pomoże Ci zaplanować wyjazd, stanie się Twoim wiernym towarzyszem podróży i zapewni pasjonującą lekturę także po powrocie!

W przewodniku:

- niezbędne informacje praktyczne i krajoznawcze
- szczegółowe opisy regionów, miejscowości, zabytków i obiektów przyrodniczych
- kalendarium wydarzeń kulturalnych
- liczne ciekawostki
- przydatny słowniczek

50 map i planów

99 ramek z ciekawostkami

6 tras samochodowych

zobacz koniecznie

niezbędnik turysty

przejrzysty układ

mapy
z oznaczeniem
atrakcji

polonika

Nr katalogowy: 25076

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900

0 601 339900

- <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
- <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
- <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-283-0067-5

9 788328 300675 >

Cena 49,90 zł

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>